

МБС. ЗАРУБЕЖ. ГРУППИРОВ.  
Гос. П. бд. Библиотека  
ЗУМ-СССР  
В. А. Мясникова  
ИЗДАТЕЛЬСТВО

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱԳԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ᄒᄒᄒᄒ

100

50

Բեղրսպուրկի «Նովոստի» լրագիրը  
հրատարակած է երկար յօդուած մը ի նը-



պատահաբար հայտնի, որ կ'սկսի այս առ-  
գեղությունը:

«Սոյն եկեղեցական կառուցմանը»  
վախճանում իշխանի և (պաշտօնական) կա-  
ռուցման իշխանի օրով գրառված հակառակ էր  
ընդհանուր իրաւաստական սկզբունքնե-  
րուն, որովհետեւ առաջագործ վարչային  
նկատումները, ինչ որ ըստ անոնց ար-  
ժէքը, նշանակութիւն կրնային ունենալ մի-  
միայն Ռուսիոյ հպատակ Հայերուն համար,  
և անոնց եկեղեցական և կրթական հաս-  
տատութիւններուն համար»:

— Տրապիզոնի Առաջնորդ Տ. Ներսէս  
Եպիսկոպոսը. Աստուծոյ իր պաշտօնատեղին մեկ-  
նէր է:

— Ռոստոմի Առաջնորդ Տ. Վահրէմ  
վարդապետ սկսեց է անգամակից խտրելի  
ժողովին:

— Լաւրենտի կուսակալը նոր տարւոյ  
տոմարը նորահաւորական այցելութիւն տուեց  
է Առաջն. փոխանորդ Տ. Արսէն քահանային:

— Կիլիկիոյ Ամեն. Կաթողիկոսին նա-  
խագահութեամբ գումարուած Միաբանական  
Ընդհ. ժողովին մէջ քուէարկութեամբ ընտ-  
րուած են հետեւեալ տեսակները — Մա-  
տակարարութեան համար՝ Տ. Վաղարշակ  
վարդ., վարձակալութեան համար՝ Տ.  
Ղեւոնդ վարդ., Ագարակի համար՝ Տ. Մկր-  
տիչ վարդ.:

— Կիլիկիոյ Ամսոն համար Կ. Պո-  
ստ մէջ հանգանակուած է 1873 ոսկի, որ  
կը մնայ Տիար Կիւմիշէլեանի քով:

— Տ. Արեւմտեան վարդ. խաչատու-  
րան նշանակուեց Սալ. փոխանորդ խնամի  
որուն նախորդ փոխանորդը Տ. Մերուսեան  
վարդ.՝ նշանակուեց է տեսուչ Կարնոյ Աղգ.  
վարժարանաց:

ՊԱՆԴՈՒԹՅԱՆ ՕՐՈՒՄԸ ԽՆԴԻՐԸ

ՌԻՐ Է ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Խորին զարմանքով կը լսենք որ եկե-  
ղեցւոյ շրջակային մէջ կատարուած պաշ-  
տօնական հարցաքննութիւններէն վերջն ալ  
զեւ անտարբեր կը մնան մեր վարչական  
մարմինները, մանաւանդ Պատկ. Բաղա-  
քական Ժողովը, որուն պարտքն էր անմի-  
ջապէս քննութիւն բանալ, ճշմարտութիւնը  
իւրոյ բերելու, և ազգային պատիւը բո-  
կարելուն փրկելով հանդերձ՝ իր ձեռնհա-  
ստութեան սահմանին մէջ գտնուող որոշում-  
ները տալու:

Բանի շարունակուի այս անշարժու-  
թիւնը՝ այնչափ ալ պիտի սաստկանայ  
մտքերու գրգռումը և պիտի աւելնան գայ-  
թակալից զրոյցները մեր հանրային և ըն-  
տանեկան շրջանակներուն մէջ:

Հասարակութիւնը միեւնոյն ատեն ի-  
րաւամբ կ'սպասէ որ նորընտիր Երեսփա-  
խանութեան վոյեմ. Առնապետը փութա-  
ցնէ Ժողովին նիստը, որպէս զի վերջ  
տրուի ներկայ անկերպարան վիճակին, որ  
տեսակ մը անիշխանութեան կը հասնի:

— Յանուն արդարութեան կը հրա-  
տարակենք հետեւեալ նամակը, որ այս  
խնդրոյ վրայ մանրամասնութիւններ կը  
պարունակէ:

ԱՌ. ԽՄԲԱՎՐՈՒԹԻՒՆ

Յունի. 20ին, իրիկունը բարեկամին  
մէկը ինծի լուր բերաւ որ Սարգիս փա-  
փազեան սոսկալի կերպով ձեռնուած է եկե-  
ղեցիին մէջ, Հոն վազեցի անմիջապէս, տե-  
սայ որ զրաի գնացն ներս, «զափրի» ին սողո-  
րական տեղը նստած էր անիկա, ձեռքը  
կուշտին վրայ բռնած. խղիւղ ձայնով մը  
ըսաւ ինծի. «Ամա՛ն, Պարսն վարդան, ին-  
ծի զարման մը հասցուր»:

— Լոյսալը ինչ կայ, ինչ կ'ըսէ, ըսի:  
Պատասխանեց թէ «Տէր Եղեղեանին նա-  
մակ մը բերած էի. պատասխան անկու-  
համար վեր ելայ Տէր Մամբրէին սենեակը.  
Հոն Միքայէլը զիս վստակ ուղեց, երբ որ  
զուրս չեկայ՝ զիս այդպէս ծեծեց, եւն»:

— Վայրկեան մը սպասէ, ըսի, և կտրե-  
մը բռնելով վազեցի խաչատուրեան գեղա-  
րանը Տօթ. Գեղեցիկը կար հոն. «Հա-  
սիք Տօթ, եկեղեցին երթանք» ըսի  
ու կտրեք նետուեցանք: Երբ եկեղեցի դար-  
ձանք՝ ժամը վեց ու կէսն էր. բանի մը  
հոգի հաւաքուած էին խղճին բոլորաբար,  
մէկը ջուր կ'առնարէր, միւսը կ'առնէր:

Մարդը կարողութիւն չունէր վեր ել-  
լու, ուստի Տօթը զինք քննեց «պա-  
վապ» ին սենեակին մէջ, զրան բոլոր ճը-  
րաղը կը բռնէր կաթնալուծաւ Պ. Սարգիսը:  
Տէր Պիտեանն ալ (Տ. Տրիքոն վարդ.)  
ներկայ էր: Բիշէլէն գեղազիր մը առնելով  
գեղարան վազեցի գեղը բերի: (Գեղերուն  
զինք և բիշէլին վարձքը վճարեցի):

Ետքը, հիւանդը միեւնոյն տեղը թա-  
ղած վեր ելայ Տ. Մամբրէին քով. հոն  
էին Տ. Սահակ, Տ. Պիտեան, անծա-  
նօթ քահանայ մը, և Տ. Մամբրէի եղբոր.  
որպէս Միքայէլ. Խոնարհութեամբ ըսի,  
«Ինչ է պատճառը որ այս աստիճան ծեծ-  
ուած է այս մարդը. հապա եթէ մեռնէր»:  
Այս խօսքիս առած պատասխաններս հիմա  
չեմ ուզեր գրել: Վերջին խօսքս այս և  
զաւ. «Ուրեմն ներեցէք, ես ինծի ինկած  
մարդասիրական պարտքերը կատարեցի.  
ձեզմէ զրամ ալ չեմ պահանջեր»:

Այսպէս անցաւ այն օրը: Հինգ օր  
վերջ խեղճը Հիւանդանոց փոխադրած էին:  
Յունիս 28ին շաբաթ օրը բարե-  
կամիս մէկը այս լուրը բերաւ. «Թեւեթօն  
եկաւ. հիւանդը մահաւմեծ է եղեր»:

Սառ-  
գեղու համար վազեցի խաչատուրեան գե-  
ղարանը և թեւեթօնով հարցնել տուի. պա-  
տասխան եկաւ թէ «Հաս գէշ է»:

Կտրեմ  
փութացի Պատկանոց և խնդրեց հազար-  
գելով աղաչեցի որ հրաման զրկուի մա-  
հաւմեծ հիւանդին վրայի թուղթերը պա-  
հել տալու: Թեւեթօնով հրաման տուին և  
զիս հարցաքննեցին:

ՎԱՐՁԱՆ ԲԱՆՈՒԵԱՆ

Պահիրէ, 31 Յունուար 1903

ՆԱԽԱԿ ԲՈՐԳ-ՍԱՅԻՏԷՆ

Առ խմբագրութիւնը.

Մեր փոքրիկ գաղութը մեծ կորուստ  
մ'ունեցաւ մահուամբ բնիկ Զմիւռնիացի  
Տիար Յակոբ Էրեղլէի, որ Անգղ. արեւել-  
եան շոգենաւային ընկերութեանց մասնա-  
ձեւըին Գանձապահն էր տարիներէ ի վեր  
և քաղաքին օտար շրջանակներէն սիրուած  
և յարգուած:

Էրեղլէի ամուսն 27ին հիւանդացաւ, և  
հասցուած բժշկական խնամքները չկրցան  
ազատել զինք յանկարծաւ մահէն, որ  
տեղի ունեցաւ նոյն գիշերը, ի խոր սուգ  
համակելով իր ընթրը, ազգականները և ամեն  
բարեկամները:

Հանգուցեալը ծանօթ է Բորդ Սայիս  
հասնող ամեն գաղթական ազգայնոց, որոց  
միշտ օգնած է նիւթապէս և բարոյապէս,  
շատերուն շոգենաւի կամ երկաթուղոյ

«մէկ» զինք վճարելով և այլ գիւրութիւններ  
ընծայելով, հետեւաբար սղարկէ կորուս-  
տը հանգուցելոյն:

Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ  
մեծաշուք կերպով, շաբաթ օրը, ընդ նա-  
խագահութեամբ Պահիրէն հեռագրու կան-  
չուած Գերաշնորհ Տ. Տրիքոն վարդապետի  
Մասնակցեցան երկու յոյն քահանաներ ևս.  
Թափօրը կ'առնէր Պարսնի Զմիւռնիական նը-  
ւագախումբէն, որ մեծեկական եղանակ-  
ներ կը նուագէր, նաեւ հեծեալ և հետի  
ստիկաններէ: Դազազի ծածկոցին չորս  
ծուկերէն բռնած կ'առնէր զինք չորս պատ-  
ուար օտարազգիներ, որոնցմէ յետոյ կու-  
գար մեծեկաւորը, ամբողջովին ծաղկե-  
պսակներէ ծածկուած, Դազազին կը հե-  
տեւէին իր սպանը, հանգուցելոյն ազգա-  
կանները և Բորդ-Սայիսի Հայ գաղութին  
երեւելիներէն Այն. Տեաքը. Կապուպ-Շէ-  
քիւ պէյ, Թաղուր Էֆէնտի և Յակոբ Է-  
ֆէնտի, նաեւ միւս ազգայնք, որոց ետե-  
ւէն կուգային օտար աւերութեանց հիւպա-  
տոսները, երկու զրամատուներու և շոգե-  
նաւային ընկերութեանց անօրէնները և  
պաշտօնէութիւնը, վաճառատանց տէրերը և  
օտարազգիներու պատուարը դասը. իր  
հազար հոգւոյ բազմութիւն մը կը հետեւէր  
զազազին մինչեւ Յոյնու եկեղեցին, որ  
կատարուեցաւ յուզարկաւորութեան եկեղե-  
ցական կարգը: Եկեղեցւոյ զանգակները  
ծանր ծանր կը հնչէին. եկեղեցիէն դուրս  
զարձեալ թափօրը քաղց մինչեւ Յրանա-  
կան հիւպատոսարանին առջեւ, ուրկէ յու-  
զարկաւորաց մի մասը, 24 կտրեցաւ մէջ  
Գերաշնորհ Տ. Տրիքոն վարդապետի և յոյն  
քահանային հետ գնացին քաղաքիս Յունաց  
գերեզմանատունը և յատուկ դամբանի մը  
մէջ ամփոփեցին հանգուցելոյն մարմինը:  
Բորդ Սայիսի օտար աւերութեանց հիւպա-  
տոսարանները և Եոզնաւային ընկերու-  
թեանց մասնաձեւերը ի նշան սղոյ կէս  
կէս զրօշակ պարզած էին և թափօրին ան-  
ցած Եւրոպական պողոտային խանութները  
մեծաւ մասամբ գոցուած էին ի յարգանս:

ՊԱՐԻՒԼ ԹԷՔԷՍԷՆ

1903, Յունուար 29

Բորդ-Սայիս

— Բանասէր իմ բարագիր Տիար Կ. Յ.  
Բասմաջեան կը յայտարարէ որ իր բնա-  
կարանին մէջ բացած է «Հայկական թան-  
գարան» մը, ուր կը գտնուին ազգային հին  
գրաւներ, տարեկաններ, վանքերու և այլ շի-  
նութիւններու տեսարաններ, և Հայութեան  
վերաբերեալ տարբեր լեզուէ հրատարակու-  
թիւններ, Մուսթը 2րի է:

— Տիար Բասմաջեան հրաւիրուած է  
մասնակցել Արեւելագետներու յառաջիկայ  
Համաժողովին, որ պիտի գումարուի Աթէն:

ԱՆԻԻ ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիար Կ. Յ. Բասմաջեանի պատրաս-  
տած այս լուսանկար հաւաքածոյն կը պա-  
րունակէ Անի քաղաքի հոյակապ շէնքերուն  
միացողները և տեսարանները ներկայաց-  
նող հետեւեալ պատկերները, ամեն մէկուն  
վրայ ամփոփ ծանօթութիւններով հայերէն  
և ֆրանսերէն գրուած:

Պարիսի երկրի տեղը հետեւ. Հովուի  
եկեղեցին. Աւագ դուռը. Գոռնոյ գոռը.  
Բնդ հանուր տեսարան. Արեւելեան ծոր-  
քի շէնքերը և Գոռնոյն. Վրաց եկեղեցին.  
Մայր եկեղեցին. Ս. Փրկչի. Քանդած աշտա-  
րակը. Ազգաշուքից եկեղեցին. Արաբեց  
եկեղեցին. Գոռնոյն (կամ Մղիկը). Ս. Լու-  
սաւորի եկեղեցին. Հին եկեղեցի Միշնաբեր.

Գոռն. Անիի հնադրոյն եկեղեցին Բեհեց  
Վանք. Կամըշի տեղերը. Վրաց-Վրաց:

Գրքոյին կցուած է Անիի յատակա-  
կազմը. Կարծէ որ Ազգային յիշատակները  
սիրող ամեն հայ մէկ օրինակ ունենայ այս  
գրքոյին: Գինն է երկու ֆրանկ:

Հասցէ Mr. Basmadjian  
112 Bd. Rochechouart, Paris.

ՏԵՂԱԿԱՆ

— Նոր այցելութիւններ. — Զօրավար  
Օրօնոր՝ Յրանաւորական բանակին փախու-  
հրամանատարներէն մին, Զօրավար Նէկ-  
րիէի հետ Գոնիսիանթալ իջեւանած են:

Երկուշաբթի բազմաթիւ զրօսաշրջիկ-  
ներ հասան Ալեքսանդրիա, հարիւր եօթա-  
նասուն հոգի նախընթաց օր հասան, և  
երկու հարիւր յիսուն զրօսաշրջիկներ ալ  
կ'սպասուին: Պանդոկները ճամբորդներու  
այս հոսանքով սղոգուած են: Այս միջո-  
ցիս քաղաքիս մէջ կը գտնուին աշխարհի  
մեծագոյն հարուստներէն երեքը. — Սըր  
Թովմաս Լիթթըն, Տեքնիկիի դուքսը և  
Էրնէսթ Բաւէլ, որոնց վրայ պիտի աւել-  
նայ Ուիլհելմ Սթրոմ, որու հարստութիւնը  
չ( ) միլիոն անգլիական ֆունտ կ'աւանդի:

— Նախընթաց օր բարեկործական պա-  
գար մը սարքուած էր Յրանաւորական հիւ-  
պատոսարանին մէջ Տիկին և Որբորդ Պու-  
լիսիէի նախաձեռնութեամբ, ի նպատակ մե-  
րկու և որբերու անկեղանոցին: Խառնա-  
կան ընտանիքին իշխանուհիները, և ուրիշ  
նշանաւոր անձեր եկած էին այցելել պա-  
գարը որ խորթական երաժշտութեամբ կը  
նուագէր: Որպէսզոր շատ գոհացուցիչ եղած  
է:

— Բ. Խառնը հաւանականաբար ամ-  
սոյս 3ին Երկրագործական ցուցահանդէս  
մը պիտի բանայ կէդրէի մէջ:

— Ալեքսանդրիոյ նշանաւոր գրամա-  
տէրներու կողմէ ընկերութիւն մը կը կազմ-  
ուի, այլ քաղաքին զանազան կողմերը  
գտնուող հոգերը շահագործելու համար:  
Այդ հոգերուն վրայ պիտի շինուին տուներ  
և խանութներ որ ամառական վճարումներով  
ծախու պիտի հանուին:

— Կըսուի թէ թրամվայներու մէջ  
ծառայողներուն աշխատութեան ժամերը  
պիտի պակսին:

— Ներքին գործոց նախարարութիւնը  
որոշած է ազգու միջոցներ ձեռք առնել  
բամպակի փասաղ որպէր ջնջելու համար:  
Կը կարծուի թէ թրամվայներուն ոչնչացումը  
ստիպողական պարտք պիտի դնէ բոլոր մը-  
շակողներուն վրայ:

Երկրախուզութիւն. — Աշխարհագրա-  
կան ընկերութեան մէջ Բշ. օրը կարգաց-  
ուեցաւ Բիւհլի հասարակարարութեան տե-  
ղեկազիրը գերմանական Պրեւիւսիս Ափ-  
րիկէի և Բիւիսիանիայի լեռնաշղթային մէջ  
կատարուած երկրախուզութեանց վրայ:  
Թէեւ Ափրիկէի այս մասը արդէն ծանօթ է  
բայց տեղեկազիրը կը պարունակէ շատ շա-  
հեկան կէտեր որ մեծ ուշադրութիւն զրա-  
ւեցին:

Տեղեկազիրը կ'ըսէ. 6000 մետր բարձր  
Բիւիսիանիայի շարունակութիւնը եղող Լեռ-  
նային ահագին զանգուածին քովիկը կը  
բացուի խորունկ հովիտ մը որու յատակը  
ժողովն մակերեւոյթէն աւելի վար է: Կար-  
միր ժողով ահա այս հովիտին բնական շա-  
րունակութիւնն է:

Երկրախուզական այս պատգամաւոր-



րութիւնը մանրադնին քննութեան մը առ-  
ջացած ըլլալով նաեւ հասարակածային հը-  
րաբուններու զառիւլայրերը և Արեւմտեան  
Ափիկէի աղի լիճերը իր տեղեկագիրը մեծ  
օգտակարութիւն մը պիտի ունենայ Ափիկէ-  
կէի աշխարհագրութիւնը աւելի ծանօթացնե-  
լու:

Երբ ու դարձի տոմսերը.— Երկաթուղ-  
ւոյ վարչութիւնը որ այժմ երբ ու դարձի  
տոմսակներու ղեկավարները արդիւնու մի-  
ջոցները կ'ուսումնասիրէ՝ քիչ օրէն պիտի  
վերահաստատէ այդ տոմսակները, որով մեծ  
գոհացում մը տուած պիտի ըլլայ վաճա-  
ռական դասակարգին:

Ղնդամուղի (պիլարտոյի) մըցում.—  
Համաւարտ Սպանիացի զննամուղի վար-  
պետ Պ. Ժօզէ Օրթիզը Գահիլէ հասած է և  
մօտեցաւ պիտի խաղաղ Բոնիթինսիանի մէջ:  
«Էմիլի» լրագիրը հաւանական կը  
կարծէ որ Երկաթուղի մէջ զննամուղի մե-  
ծագոյն վարպետը Պ. Պեարոս Միլիքեան  
մըցի մեծահամբաւ բրօքսերին հետ:

— Կամայական ձերբակալութիւն մը.—  
Սայիտ պէյի ձերբակալման մասին «Է-  
միլի» հետեւեալ մանրամասնութիւնները  
կուտայ վերադառնալով: Չորեքշաբթի  
իրիկուն երբ Սայիտ պէյ Սըլայման Պա-  
րը կը գտնուէր՝ զաղտնի ոստիկան մը մօ-  
տենալով իր քարտը ցուցուց և խնդրեց որ  
պահակատուն գայ: Հոն հրամանատար  
Բաթիլի իրեն հաղորդեց տեղական դա-  
տարանին ձերբակալման հրամանագիրը:

Հակառակ օրէնքի, երկու օր բանտը  
մնալէ վերջ՝ Սայիտ պէյ շարքի օր ա-  
ռաջնորդուեցաւ թալաթ պէյի առջեւ, որ  
խիտ ձայնով մը հարցուց թէ ինք էր այն  
յանցապարտ գրութեան հեղինակը, և ըս-  
տաւ որ իր տալիս պատիւ մը տալ իրեն ու  
նորէն բանտ զրկեց: Սայիտ պէյ միջոց  
մը գտած էր խնդրելու իր մէկ բարեկամին  
որ երթայ Անգլիական հիւպատոսարանը ի-  
մաց տայ այդ ապօրէն ձերբակալութիւնը:  
Հաջորդ թէ նորէն տարուած էր իր բան-  
տան խոցը՝ երբ եկած նոր հրամանով  
մը տարուեցաւ Քորպէթ պէյի առջեւ, որ  
իրեն ըսաւ թէ արձակուած է, և թէ կրնայ  
անմիջապէս դուրս ելլել, և ապա է Երկաթ-  
ուղի մէջ ապրելու և գրելու, միայն թէ  
Քորպէթ պէյ բարեկամարար խորհուրդ  
տուաւ իրեն ասկէ վերջը աւելի չափաւոր  
կերպով մշակ լրագրական կոխը:

— Տարփուրի Սուլթանը, Ալի Պէյ  
Տինար՝ իր տարեկան տուրքին հետ նամակ  
մը գրկած է Սուլթանի կառավարութեան  
որով իր հաւատարմական զգացումները կը  
յայտնէ Անգլիո—Սուլթան կառավարութեան:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔ

ԳԱՂԱԿԱՆ ՄԷ ՏՊԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Օրէ օր զաղթականութիւնը կ'աւելնայ  
ու հայ ընկերութիւնը կը շարունակէ մնալ  
իր անկերպարան վիճակին մէջ, առանց  
զարթնումի իր անտարբերութեան լծալու:  
Թեմէն Աղքատ ժողովուրդներու ձակառա-  
գիրը լրացնելու հաւատարմութիւնը ցրուած հոս  
հոն, մէկը անկին մը քաշուած, ուրիշ մը  
կորսնցուցած առ տակաւ ազգասիրական  
զգացումները և օտարին հետ խոսուելու  
վտանգին մէջ, ուրիշ մը՝ իր շահերուն անձ-  
նատուր ու երբեմն ունեցած յարուսները  
մարելու մօտ, վերջապէս ընկերութիւն մը  
որ իր բաժնուած տարրերովը, տարիներու  
ընթացքին, ուրիշ ընկերութեանց մէջ լուծ-

ուելու դատաւարտութիւնըն է:

Չտեսելը նոր հասնող զաղթական-  
ները հինգէն, ու անոնց զգացումներուն,  
սովորութիւններուն, բարքերուն մէջ ինչ  
բան պիտի գտնէք հայկական, — արարներ  
են անոնք աւելի, նոյն իսկ իրենց մայրնի  
լեզունին մոռցած: Բարեբաղդարար նորերը  
զալով զանոնք գտած են ու ծանօթացու-  
ցած անոնց թէ տարբեր արմատի մը ձեւ-  
դաւորութիւնն սերած են. բայց տարակու-  
սելի է վճռել թէ որոնց քաշողութիւնը զօ-  
րաւոր պիտի ըլլայ ու վերջնական յաղթա-  
նակը տանի, քանի որ նորերուն քով կը  
գտնենք այն ուղղութիւնը՝ որուն արդիւն-  
քին է հինգերուն արդի վիճակը:

Բաղդադամը ամբողջութեամբ շատ  
քիչեր են որոնք կ'աշխատին, իր օճախիտ  
հայեր, հաւու մը նման ժողովուրդ իրենց  
ցրուած ձաղերը. բողոքի ձայն կը բարձ-  
րացնեն որ տկար ճիշի մը ազդեցութիւնը  
կ'ընէ իրենց հոգեւոյն էն մեծ կեղծութիւն  
զուրս եկող՝ անտարբերներու ճշող ազդե-  
ցութեան տակ. անոր կը միանան ուրիշներ  
որոնք աւելի կը յառաջացնեն առաջնոյն  
յառաջ բերած լծութեան ալիքները, սա-  
կայն չեն կրնար հասնիլ նշան առնուած  
կէտին և տիրել անոր ու իրենց հօրը լեցը-  
նելով հոն, միութեան կապ մը հաստատել  
Հայերու հոգեւոյն մէջ, նոր ոյժ մը յառաջ  
բերել մինչև հիմա անշատ անշատ ապ-  
րող զօրութիւններու բարդութեամբ, որով ան-  
շուշտ մեծ քայլեր կրնայ առնել հայ գա-  
ղութիւնը:

Եկեղեցին, որ ժողովրդին անհոգու-  
թիւնը կը պատկերացնէ, աղքատ դասա-  
կարգինն է. հարուստը հոն մուտք չունի,  
մոռցուած է հայ հասարակութեան, որոնց  
մէջ շատեր լծեալ են համարութեան այդ խեղճ  
ազդին տունը աշխույժ. ճատ դիւրին է գըա-  
նել հայեր որոնք տարիներով եկեղեցիի ե-  
րես տեսած չունին. նորերն են որոնք ի-  
րենց առաջին թափովը կ'աշխույժեն հոն քիչ  
քիչ իրենց նախորդներուն հետեւելու պայ-  
մանաւ խեղճ դիւրին մը աղքատ ժողովուրդ-  
դին գործարանները ապրող եկեղեցիի մը  
նմանութիւնը աւելի անկաւ: Չեմ ուրանար  
երբեք որ ինչպէս առթիւ հետաքրքրեա-  
րու խումբ մը եկեղեցիին սեղմ սահման-  
ները լեցուցած էին. դո՛ւ մնացին արկեօք-  
անշուշտ ո՛չ. քանի որ կտոր կտոր եղող  
արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ որ կար-  
ծես կը հասնէր ու կը մարէր ատեն ատեն...  
Չեմ ուզեր ծանրանալ վարժարաննե-  
րու վրայ: Ամէնուն յայտնի է անոնց որ-  
քան հեռու ըլլալը սպասուած արդիւնքէն.  
մինչդեռ շատ մը դաւաններու մէջ կաշկան-  
դումէ պրկուած ու աղքատ հասարակու-  
թեան լուսնայով մատակարարուող վարժա-  
րաններ գոյնի արդիւնքներու կը հասնին:  
Երկաթուղի մէջ վարժարանները նիւթական  
ու ամէն նպաստաւոր միջոցներու առատու-  
թեամբ նախնական խեղճ կրթութիւն մը  
միայն կը յաջողին տալ. ինչո՞ւ բարձրա-  
գոյն վարժարան մը չունենանք, բողոքովին  
նոր ուղղութեամբ, ուր տարբեր միջավայրէ  
հասնող, տարբեր խոսնուածքի ու նկարա-  
գրի տէր ընտանիքներու զաւակները հոգիով  
ի մի ձուլուին նոյն առողջ դաստիարակու-  
թեան կազմակերպին մէջ, ապահովելով ի-  
րենց միեւնոյն ատեն լուսաբոյն ապագայ  
մը անգլիական առատ վարժատարութիւննե-  
րով: Ինչ զօրաւորութիւն կայ արդեօք, եթէ  
ոչ ժողովուրդին անտարբերութիւնը, անհո-  
գութիւնը:

ՎԱՂԱՐՇԱՅ ՏԷՐ ՅԱՆՈՒՅԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բեղրապուրի, 31 Յունի. Կոնս-  
տանտինոփ կը ծանուցանէ Սըր Հար-  
թիմի թէ հրամայած է վարչախոյ  
մէջ կատարուած յարձակման վրայ  
քննութիւն մը բանալ, և անմիջապէս  
վերցնել Մոսկուայի և Լիպաւի մէջ  
փակցուած յայտարարութիւնները,  
նաեւ կը պահարկէ Մոսկուայի կա-  
ռավարչին ընթացքը:

Բարիս, 31 Յունի. վեց հազար  
հոգի հասարակած էին երէկ բաղա-  
կու համար Ռուսիոյ դէպքերուն դէմ:  
Ոստիկանութիւնը մասնաւոր զգու-  
շութիւններ ձեռք առած էր: Հաւա-  
քումէն դուրս ելլելու միջոցին ուսմը  
մը նետուեցաւ ոստիկաններուն վրայ,  
որոնցմէ երկու հոգի վիրաւորուեցան:  
Ուրիշ պայմանցիկ ուսմը մը գտնու-  
ած է, Ռուսիոյ զեպանական կցորդ-  
ին իշխան Թրուպէցքոյի տանը առջեւ:

Բեղրապուրի, 1 Փետր. Ոստի-  
կանութիւնը գինետան մը մէջ գոր-  
ծածութիւններու հաւաքումի մը վրայ  
հասաւ: Հրացանի հարուածներ տըր-  
ուեցան. չորս հոգի վիրաւորուեցան  
և քեռաւոր աղջիկ մը սպանուեցաւ:

Վարչախոյ, 2 Փետր. վերջին  
դէպքերուն զոհերու թիւը ոմանք  
1200 կը հաշուեն: Մինչև հիմա մի-  
քանի արուարձաններու մէջ հրացա-  
նի ձայներ կը լսուին:

Չոր. Սախարօֆ ճարտար գերի-  
ներու թիւը 300 կը հաշուէ:

Իոնան, 1 Փետր. Տէյի Թէլէ-  
կոֆ կիմանայ Թիքիայէն թէ Յունի.  
25-էն 29 Ռուսերուն կորուստը 36  
հազարէն 42 հազարի բարձրացած  
է: Մինչդեռ ճարտարներունը հօթը  
հազար հոգի կը հաշուուի:

Լէմպէրի (Աւստրիա) 31 Յունի.  
Աղմկալի ցոյցներու ասթիւ շատ մը  
ձերբակալութիւն տեղի ունեցան:

Բեղրապուրի 30 Յունի.— Սըր  
Հարթիմ զինուորական կցորդ մը  
զրկեց վարչապիա քննութիւն մը  
բանալու զինուորներու կողմէ Անգ-  
լիական ընդհանուր և փոխ հիւպա-  
տաններու լրաց եղած յարձակման  
պարտաւաններուն վրայ:

Սըր Հարթիմ բողոքեց Լիպա-  
ւի մէջ պատերու վրայ դարձեալ յայ-  
տարարութիւն փակցուած ըլլալուն  
համար և գիտել տուաւ թէ այս տե-  
տակ միջադէպի երկու տէրութեանց  
բարեկամական յարաբերութիւնները  
խանգարելու կ'օգտանան:

Օտէնա, 1 Փետր. Ոստիկանապե-  
տին վրայ սպանութեան փորձ մը  
կատարուեցաւ: Թարձակողը ձերբա-  
կալուեցաւ: Ոստիկանապետը վիրա-  
ւորուած է:

Բեղրապուրի, 1 Փետր. Չորը  
այսօր Չարաֆէ Սէլայի մէջ կընդու-  
նի գործաւորներու պատգամաւորու-  
թիւն մը: Վարչապիայէն զատ ուր  
գործաւորական շարժումը տակաւին  
բողոքեման չըջանի մէջ է՝ միւս բաղա-  
ները իրենց հանդարտութիւնը վեր-  
սկսած են: Միայն լուսաւորեալ ան-  
ձինք կը կարծեն թէ բանի որ ժո-  
ղովրդին սպառի ստուար մէկ մասը  
կըրցաւ անակնկալ կերպով գործա-  
յիլ շարժումը պիտի շարունակուի:  
Չարին կողմանէ ընդունուած

S. STEIN  
ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ  
Ս. ՇԹԵՅՆ  
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ Ն. Բ. ԽՏԻՎԻՆ  
ԱՌԱՊԱ ԷԼ ԽԱՏՐԱ, ԷՉՊԷՔԷ  
Կ'ԻՆՆՈՒ ԱՅՐԵՐՈՒ, և ՏՂԱՐՆԵՐՈՒ  
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ԳԻՆԵՐ ԶԱՓԱԻՈՐ  
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՅԵՆՈՒԹԻՒՆՔ  
Երկրորդական վերամարտ (առանձնօր):  
Ապրանքները բնակարան կը գրկուին:  
գործաւորական պատուիրակութիւնը  
23 հոգիէ կը բաղկանայ: Չոր. Թը-  
րէֆօֆ և Քօֆօքցէֆ կրնկերանան ա-  
նոնց: Չարը ըսաւ թէ այս ողբալի  
դէպքերը անխուսափելի դարձան վա-  
սընդի գործաւորները դաւաճաններու  
յորդորներուն հետեւեցան, և թէ  
յանցանք մըն է ժողովրդին կողմէ  
զալ ստուար խուճերով յայտնելու  
իրենց խնդիրը: Չարը կընդունի  
թէ գործաւորներու վիճակը ծանր է,  
բայց պէտք է որ համբերեն, կ'ըսէ:  
Չարը խոստացաւ միջոցներ ձեռք  
առնել գործաւոր դասակարգին վի-  
ճակը բարւոքելու համար և յարեց,  
«Կը ներիմ ձեր ծայրայեղութիւն-  
ներուն, դարձէք ձեր գործերուն և  
պարտքերնիդ կատարեցէք»:  
— Իշխան Միլոսի իր խնդրան-  
քով արձակուեցաւ պաշտօնէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ

Երէկ երկուսն ժամը 5ին փակուած

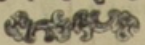
Էրեքըլըրէ	Պանք	Ա. Ռ.	10	1[2]
Նէշնէ	"	"	25	1[8]
"	"	նոր	24	5[8]
Քասա տի Սըօնթօ	"	"	24	8
Պանք ա' Աթէն	"	"	12	1
Տէլթա խայթ	Ա. Ռ.	14	5[16]	
Հելուան	"	"	28	1[2]
Լօ Թիւրք	Ֆրնք.	"	13	1
Ռամէ	Ա. Ռ.	8	3[8]	
Տիֆլըս Տէլթա	"	"	"	"
Ալեքսանդրիա Ջիւրի	"	"	16	
Գահիլէ	"	Ֆր.	11	50
Թանթա	"	Ա. Ռ.	"	"
Տաիլէ Սանիյէ	"	"	22	
Քրէտի Ֆոնսիէ աքսիօն	Ֆր.	"	7	24
"	"	օպիկապիօն հին	"	300
"	"	նոր	27	1
Պեհերա	Ե. Ռ.	50	1[2]	
Տէլթա Լէնտ	"	"	3	13[16]
Ուստան	"	"	7	
Ինիլըն Մարքէթ	"	"	2	2.9
Նընկովիշ Հօթել	"	"	9	7[8]
Քրանն Պրիւրէրի Աղեքս.Ֆր.	"	"	2	13
"	"	Գահիլէ	13	4
Քօթըն միլզ	Ա. Ռ.	0	6.9	
Սոլթ Լէնտ Սոտա	"	"	0	6.9
Չիմէնթօ	"	"	10	2
Սըինիկ	"	"	"	"
Անկո—Ամբիգըն Նայ	"	"	5	1[16]
Մէնպալէ	"	"	"	"
"	Տիֆլըս	"	"	"
Թրամիլէ Ալեքս. Բրիլ.	Ֆր.	"	14	8
"	"	Տիֆլիս	3	48
"	ՌԱՄՊԱԿ	"	"	"
Լիվրօւ. փետր. 1	"	"	"	"
Օրուան վաճառումը.	Հալ.	"	1000	
Որմէ Երկաթուղիներ	"	"	400	
Ամբիգըն յանձնէլէ, Մարտ. Ապրէ	"	"	3	75
"	Մայ. Յուն.	"	3	82
"	պատրաստը	"	"	"
Երեւանի ՌԱՄՊԱԿ	"	"	"	"
Խոտիլին. Պուրս. Աղեքսանդրիա, փետր. 1	"	"	"	"
Նոյ. 1905 է	Բիւլ.	"	11	3[16]
Յունի.	"	"	"	"
Մարտ. "	"	"	11	9[16]
Մայիս. "	"	"	"	11[16]



# Հ. ԻՐԱՄԵՐ ԵՒ ԸՆԿ.

## ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶԱՏՈՒՆ

ԲԱՄԵԼ, ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 1, ԷՋՊԵՐԻԷ  
ՔԱՅԵ ՇԻՇԵՅԻ ՎՐԱՅ



Լուսանկարչութեան բոլոր ճիւղերը մասնաւորապէս ուսումնասիրած  
ըլլալով յԱմերիկա՝ այժմ հաստատուած է քաղաքս:

Մեծ խնամքով կը պատրաստէ ամեն տեսակ պատկերներ՝ փայլուն և  
անփայլ (glacée et mate):

Նոյնպէս կը շինէ պատկերներ Յախճապակիի վրայ, Գունաւոր և  
Քանրանկար պատկերներ (miniature) պաշտի և կոճակներու համար:

Լուսանկարներ կը մեծցնէ ձեռքով և մեքենայով, (Agrandissement):

Լուսանկարչական գործիքները և պիտոյքները, որ ուղղակի Ամերի-  
կայէն բերած է, արհեստին ամենալիւրժին կատարելագործութեանց հա-  
մատ շինուած են, և որոց նմանը հազուադիւր է այս երկրին մէջ:

Յաճախորդները գոհացնելու համար ո՛ր և է ջանք չը խնայուիր:  
Պարտաւորութիւնը բաց է առաւօտեան ժամը 8էն մինչև երեկոյեան ժամը 6:

ԳԻՆԵՐԸ ԶԱՓԱՅԻՐ

L. KRAMER & Co

Le Caire, Mousky.

# Լ. ԳՐԱՄԵՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ Ե. Բ. ԽՏԻՎԻՆ  
ԳԱՀԻՐԷ, ՄՈՒՍԻ

Ժամացոյցներ, Գոհարեղէններ, Արծաթեղէններ, և Տեսողական  
գործիքներ:

«Լոնտին», «Թալան», «Տօնիօր», «Խարթում», և այլ մեծահաւ-  
րաւ ժամացոյցներու:

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉ

Եղիպտոսի, Սուտանի, Հալէպիտանի, և Պաղեստինի համար:

Գահիրէի ամենէն նորածե Գոհարեղէններու Մեծ Գործարանը:

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԶԱՓԱՅԻՐ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

# ՄԻՆԿԸՐ

The SINGER Manufacturing Co.

Աշխարհի ամենէն նշանուոր  
ՊՐԻ և ՁԵՌՈՎՈՐԾԻ ՄԵՔԵՆԱ-  
ԵՐ պատրաստող ընկերութիւնը:

Կեդրոնատեղին Գահիրէ Պալա-  
տի փողոց:

Գաֆէ տը լա Պալատի կից:

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

Ե. Բ. ԽՏԻՎԻՆ

Նոր Տարւոյ. Կաղանդի և Ծը-  
նունդի տօնի ամենէն յարմար և  
յարգի նուէրը որ կարելի է տալ  
Տիկնոջ մը կամ Օրիորդի մը՝  
ՄԻՆԿԸՐ տան կարի և առեղնակա-  
ծի մեքենաներն են:

Այս առթիւ, Սինկըր ընկերու-  
թիւնը բերել տուած է նաև մասնա-  
ւոր կարի մեքենաներ չիք կահ կա-  
րասեաց ձեռք, որոնք իրենց ճոխու-  
թեան և զինքնու զանազանութեամբ  
գիւրամատչելի են հարուստ, ինչպէս  
նաև համեստ քսակներու:

Բոլոր մեքենաները երաշխաւոր-  
եալ են:

Ձրի դասեր և նորոգութիւններ:  
Առիթէն սպասուցէք:

# ԲԱՆԱՍԵՐ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

Զ. ՏԱՐԻ - Տարեկան 15 ֆր:

Հասցէ BASMAJIAN

112, Bd. Rochechouart. Paris

# ՎՍՐԴԱՆ - ԹՈՐՈՍ

ՊԱԶԱՐ ՍՈՒՐՈՒՐԻ ԹԻՒ 9

# ԲԱԶԱ

Բաշափայտ ունիմ Բաշա,

Հայեփարն է Գալլարաշա,

Զայս ճաշակել ո՛վ չը կամի՝

Կամ անխելք է կամ անկուտի:

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

# ՃԻՎԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐԲ

Négociants - Commissionnaires

ՊԵՏ - ԷԼ - ՍՈՒՐԵՏՆ

ԳԱՀԻՐԷ

ՖԻՆԱՆՍԵՐՈՒՆ ԳՕԼԷՃԻՆ ԴԻՄԱՅ

ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՃԻՎ, ԸՄՊԵԼԻԲԵՐՈՒ

Jph. Etournaud & Cie  
Cognac  
Վոզէ Էթուրնո և Ընկ. Գօնիպ  
L. Bézagu & Cie  
Bordeaux  
Լ. Պէզակի և Ընկ. Պոստո  
Garnier - Chevrier  
Meursault  
Կանոնի և Շըֆալէ, Մէօրսոլ

Ընդհանուր ներկայացուցիչ

Եղիպտոսի համար:

# ՏՕՔԲ. Ի. ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ

## ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՇԱՐԱՒԱՄԵԼ, ԹԻՒ 3, ՇԵՓԸՐՏՍ 20ԹԵԼԻ ԴԻՄԱՅԸ

ՄԱՍՆԱՃԻՂ, յԱՍԻՈՒՐ

Կը դարձանէ ակապի և լինտերու ամեն  
տեսակ հիւանդութիւններ, երկրորդական և ու-  
րիշ միջոցներով, ըստ նորագոյն և կատարե-  
լագործեալ գրութեանց:

Կը պատրաստէ ոսկիէ ակապներ և կա-  
մրջակներ (travaux aux ponts et courones)  
որոնք առանց արհեստական քիմիքի և առանց  
ամրացուցիչ թելի (crochet) կ'ապահովեն ար-  
հեստական ակապներու ամուրկութիւնը և տե-  
ականութիւնը:

Նոյնպէս՝ կը պատրաստէ բաւառէ լինտե-  
րով ակապներ, և առանց ցաւի կը քաշէ վնասուած ակապները, լինտե-  
րու կամ ընդհանուր ջիւղերու վայրկեանական թմրութեամբ:  
Յաճախորդները կընդունին ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9էն — իրիկուան 6ը:

# Մ. Ա. ՕՆՆԻԿ ԵՒ ԸՆԿ.

ԴԵՐՁԱԿ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ, ԲԱՂԲԵՆԻ ԵՒ ՈՐՈՐՈՐԱԿԱՆ ԶԴԵՄՏՆԵՐՈՒ

ԴԵՐՁԱԿ ՏԻԿՆԱՆՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

28 ՇԱՐԱ ԷԼ ՄԱՆԱԻ, ՀԵԼԼԵՐԻ ՇԵՆՔ. ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՐԿ,  
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԻՄԱՍԱՆ ԴԻՄԱՅԸ

Պատիւ ունին ծանուցանելու յարգելի հասարակութեան թէ իրեն  
ընկեր Տիար Օննիկ որ բաղաբիւ ծանօթ դերձակ Տեարք Ֆիլիքս և Ըն-  
կերութեան մօտ եօթնամեայ փորձառութիւն ստացած է՝ հիմա ստանձ-  
նած ըլլալով վերը նշանակուած գործատան անօրինութիւնը՝ պատրաստ  
է յանձնարարութիւններ ընդունելու և լիովին գոհացնելու գիտողները:  
Կատարեալ խնամք, արագ աշխատութիւն, անթերի ձեւակար և ըն-  
տիր ապրանք — ահա ինչ որ կը խոստանան իրենց յաճախորդներուն,  
որոնք փորձով պիտի տեսնեն թէ իրենց կատարեալ վստահութեան ար-  
ժանի է այս գործատունը:

BANQUE E. MELIDÈS

ԴԻՄԱՍԱՏՈՒՆ

# Է. ՄԵԼԻՃԵՍ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ  
ՄԱՍՆԱՃԻՂ

յԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ և ի Գահիրէ

Է. Մելիճէս Դրամատունը կ'ըն-  
դունի զրամի աւանդներ տոկոսի  
հետեւեալ սակերով:

Տեսօրին	4 0 0
Մէկ ամսուան	4 1 4 0 0
Երեք	4 1 2 0 0
Վեց	5 0 0
Մէկ տարուան և աւելի	

պայմանաժամով 5 1|4 0|0

Փոխառութեան գործողութիւն-  
ներ արժէթուղթերու վրայ, բացում  
ընթացիկ հաշիւներու: Առաջին կար-  
գի արժեթուղթերու արժէքին հա-  
րիւրին 90էն մինչև 95 կ'առնալծար:  
Սակարանի գործողութիւններ, առ  
և ծախ բաղաժողութիւններ, կարծնե-  
րու գանձում:

Գահիրէ, Էլ-Մադրասի փողոց,  
Խամալիկէ:

Լուսարեւ ձեռքէ կը ծախուի հե-  
տեւեալ տեղերը:

ԳԱՀԻՐԷ

Տիար Գրիգոր Ծիրանեանի մօտ,  
(Petite Cordonnerie) Շարա  
Ապա Էլ Ազիզի սկիզբը:

Լրագրովաճառ Տիար Միսաք  
Հունիկի խնամութեւ, Օրե-  
րայի հրապարակ:

Նիւ Պարի մօտ:  
Տիար Գրիգոր Տամպանեանի խա-  
նութեւ, Պէշն Էլ Սուրէյն

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՒ

Տիար Յարութիւն Ղազիկեանի քով:

# ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ԱՄՍԱԳԻՐ

1905

Առաջիկայ տարւոյ «ԲԱԶՄԱՎԷՊ»-ի  
Բաժանորդագրութիւնը բացուած է.  
Կարձեալ իր նպատակն նոյն կը մնայ.  
Կաշխատի Հայկական և Միջազգային  
Գրականութիւնը Ժողովրդականացը-  
նել: Բաժնեկիւն է՝ ոչ ապահովագր-  
եալ 10 ֆր. ապահովագրեալ 13 ֆր:

Հասցէ PAZMAVEB  
Venise St. Lazare

ԲԱՅՈՒԱՏ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

# ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹԻՆ

1905 ՏԱՐԻՈՅ

Տարեկան գինն է 10 ֆր:

Խմբագրութեան հասցէն

HANDESS

Vienne (Autriche) VII<sup>e</sup>

Mechitharistengasse 4.